

Asia: VN/19841/2024

Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkostoa koskeva lausuntopyyntö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) kiittää mahdollisuudesta lausua Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkostosta.

Yhtenä Asianajajaliiton sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Asianajajaliiton oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Asianajajaliitto pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia. Pyydettyä lausuntona Asianajajaliitto esittää seuraavaa.

Aluksi

Oikeusministeriö on 27.9.2024 pyytänyt lausuntoa Ulosottolaitoksen 28.6.2024 päivätystä esityksestä, joka koskee Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkoston supistamista nykyisestä 64 toimipisteestä 27 toimipisteeseen. Toimipaikkaverkostoa koskeva muutosesitys perustuu vuonna 2021 hyväksyttyyn valtion toimitilastrategiaan ja sen pyrkimykseen tiivistää valtionhallinnon toimitilojen määrää.

Ehdotuksesta

Ulosottolaitoksella on täytäntöönpanoviranomaisena keskeinen asema oikeusvaltiossa. Ulosottolaitoksen tehtävänä on tehokkaasti ja lakiin perustuen panna täytäntöön riita- tai

rikosasiassa asetetut ulosottokaaren (705/2007) 2 luvun mukaiset ulosottoperusteet. Tehokkaasti ja tuloksellisesti toimiva täytäntöönpanoviranomainen on välttämätön niin velkojan kuin velallisen kannalta, ja on viime kädessä sopimusyhteiskunnan tae.

Ulosottolaitoksessa on loppuvuodesta 2020 toteutettu merkittävä organisaatiouudistus, jossa valtakunnanvoudinvirasto ja alueelliset ulosottovirastot yhdistettiin valtakunnalliseksi Ulosottolaitokseksi. Asianajajaliiton käsityksen mukaan toteutettu organisaatiouudistus on ollut pääosin onnistunut, ja Ulosottolaitos lopputulokseltaan edeltäjäänsä tehokkaampi ja yhdenmukaistetumpi. Nyt käsillä olevassa ehdotuksessa Ulosottolaitoksen toimipaikkaverkostoa esitetään merkittävästi supistettavaksi.

Kuten lausuntopyynnöstä ilmenee, on sähköisen asioinnin merkitys kasvanut huomattavasti myös Ulosottolaitoksen tehtävien suorittamisessa. Lausuntopyynnön perusteella 98 prosenttia ulosottihakemuksista tulee vireille sähköisesti, ja käyntiasiakkaiden määrä on osalla toimipisteistä vähäinen.

Asianajajaliitto katsoo, että fyysisellä läsnäololla on sähköisen asioinnin rinnalla kuitenkin edelleen olennainen merkitys täytäntöönpanoviranomaisen toiminnan kannalta. Tällaisia läsnäoloa vaativia toimia voivat olla esimerkiksi ulosottoselvitykset, ulosmittaukset ja täytäntöönpanotoimitukset. Läsnäololla voi olla olennaista merkitystä esimerkiksi ulosottoselvityksen luotettavuuden kannalta. Ulosmittaus ja täytäntöönpanotoimitus voi toisinaan edellyttää myös tuntemusta alueellisista olosuhteista.

Asianajajaliitto suhtautuu lähtökohtaisesti positiivisesti sellaisiin tehostamistoimiin, joilla epätehokkaassa käytössä olevia resursseja ohjataan tehokkaampaan käyttöön, kuten esimerkiksi henkilöstöön ja sähköisen asioinnin kehittämiseen.

Asianajajaliitto kiinnittää kuitenkin huomioita siihen, että ehdotus edustaa erittäin merkittävää supistusta nykyiseen toimipaikkaverkostoon, kun toimipisteiden määrää esitetään leikattavaksi reilusti alle puoleen nykyisestä. Harvemmin asutetuilla alueilla leikkaukset voivat johtaa toimipisteiden välisen etäisyyden merkittävään kasvuun, täytäntöönpanoviranomaisen saavutettavuuden olennaiseen heikentymiseen sekä jäljelle jäävän toimipisteen vastualueen suhteettomaan kasvuun. Tällä taas voidaan perustellusti olettaa olevan heikentävä vaikutus työn tehokkuuteen ja tuloksellisuuteen. Vaikutukset voivat muodostua huomattavasti suuremmiksi, kuin toimipaikkojen yhdistämiset tiheimmissä väestökeskittymissä, jossa etäisyydet pysyvät yleisesti ottaen joka tapauksessa kohtuullisina.

Niin ikään Asianajajaliitto kiinnittää erityistä huomiota ehdotuksen potentiaalsiin henkilöstövaikutuksiin. Lausuntopyynnön perusteella säästövelvoitteet pyritään kohdistamaan muualle kuin ulosoton henkilöstöresursseihin. Ehdotuksessa ei ole arvioitu mahdollisia henkilöstövaikutuksia, vaan ne on tarkoituksenmukaisuussyistä jätetty myöhemmässä vaiheessa arvioitavaksi. On kuitenkin oletettavaa, että näin merkittäväällä toimipaikkaverkoston supistamisella

tulisi olemaan myös haitallisia henkilöstövaikutuksia, joita ei pystyittäisi kompensoimaan esimerkiksi erilaisilla etä- ja hybridityöjärjestelyillä. Negatiiviset henkilöstövaikutukset taas voisivat johtaa Ulosottolaitoksen tehokkuuden ja tuloksellisuuden heikkenemiseen ja haitallisiin työhyvinvointivaikutuksiin.

Asianajajaliitto katsoo näin ollen, että ehdotuksen jatkovalmistelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että Ulosottolaitoksen toimipaikkakohtainen saavutettavuus, riittävä alueellinen kattavuus sekä paikallistuntemuksen säilyminen turvataan. Lisäksi on varmistettava, että yksittäisen ulosottomiehen ajankäytön tehokkuus ja tuloksellisuus voidaan taata riittävällä tavalla. Niin ikään Asianajajaliitto katsoo, että hankkeen henkilöstövaikutukset tulee selvittää kattavasti haitallisten henkilöstövaikutusten estämiseksi.

Helsingissä 15. päivänä marraskuuta 2024

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Niko Jakobsson

Pääsihteeri

LAATI

Asianajaja Christer Svartström, Helsinki

Asianajaja Kirsi Hägglund, Vaasa

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu insolvenssioikeuden asiantuntijaryhmässä.

Enne Heidi
Suomen Asianajajaliitto